

Lausunto Pohteen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämissuunnitelman luonnoksesta 2027–2030, syksy 2026

Vastaaja:

-

Vastaus:

05.10.2026, 12.54 - 05.10.2026, 12.56

1. Lausuntoa antavan rooli *

Organisaation puolesta, organisaation nimi:

Oulun seudun kehitysvammaisten tuki ry

2. Lausuntoa antavan yhteystiedot *

Etunimi	Maija
Sukunimi	Pelkonen
Sähköposti	maija.pelkonen49@gmail.com

3.

Oketuki toteaa lausuntonaan seuraavaa Pohteen järjestämissuunnitelmassa esitettyihin kehitysvammatalveluista ja omaishoidontuesta:

1. Työosuusrahat

Järjestämissuunnitelmassa ehdotetaan, että toimintakeskuksissa tehtävästä työtoiminnasta ei vastaisuudessa maksettaisi työosuusrahaa. Sen sijaan tuettuun työtoimintaan (ent. avotyöhön) osallistuville työosuusraha maksettaisiin jatkossakin. Työosuusrahan lakkauttamista perustellaan sillä, ettei se ole lakisääteinen ja että sen lakkauttaminen saattaisi kannustaa työtoimintaan osallistuvia siirtymään tuettuun työtoimintaan.

Vaikka työtoiminnasta maksettava työosuusraha ei ole enää lakisääteinen, niin sillä on monelle työtoiminnassa käyväälle kehitysvammaiselle henkilölle suuri merkitys. Pienikin työosuusraha kannustaa osallistumaan työtoimintaan, jossa kehitysvammainen henkilö kokee kuuluvansa työyhteisöön, saa tehdä mielekästä ja itselle merkityksellistä työtä samalla kun voi toteuttaa itseään ja saa arvostusta. Työ tuo päivään sisältöä ja rytmittää elämää.

Järjestämissuunnitelman vaikutusarvointina todetaan, että työosuusrahan lakkauttaminen voi kannustaa kehitysvammaisia siirtymään tuettuun työtoimintaan. Tämä tavoite vaatii työvalmennuksen osaamista eli mahdollisten työpaikkojen kartoittamista, yhteistyötä työnantajien kanssa, jotta kehitysvammaisten työllistymispolku työtoiminnasta, tuettuun työtoimintaan ja palkkasuhteiseen tuettuun työhön toteutuu. Tällainen työllistymispolku ei vielä toteudu Pohteella. Näkemyksemme mukaan se, että tuetussa työtoiminnassa edelleen maksetaan työosuusrahaa ja toimintakeskuksessa käyvältä kehitysvammaiselta se poistetaan, lisää kehitysvammaisten keskinäistä eriarvoisuutta. Työosuusrahan poisto todennäköisesti vähentää toimintakeskuksessa käyntiä ja siten edistää syrjäytymistä. Tämä ei ole hyvä kehityssuunta etenkin kun huomioidaan Pohteen tarkastuslautakunnan raportin tulos siitä, että tuetun työtoiminnan ja työtoimintapäivien lukumäärät ovat Pohteen alueella vähentyneet ajanjaksolla 1-6/2025 verrattuna 1-6/2024 ajanjaksoon (Pohde, Tarkastuslautakunnan arviointimuistio 2025).

Sen sijaan, että kehitysvammaisten työosuusraha poistetaan, Pohteen tulisi lähteä kehittämään työhön valmennusta ja kehitysvammaisten työllistymispolkua. Näin saataisiin kehitysvammaisille henkilöille palkkasuhteinen työ avoimilta työmarkkinoilta. Tämä toisi myös säästöä Pohteen maksamiin työosuusrahoihin.

Lisäksi Oketuki haluaa tuoda esiin sen, että kehitysvammaisten päivä- ja työtoiminnassa on viime vuosina vähennetty ja lyhennetty näihin osallistuvien henkilöiden osallistumispäiviä kuten em. Tarkastuslautakunnan arviointiraportistakin ilmene. Tuntuu kohtuuttomalta, että työosuusraha jätettäisiin maksamatta etenkin, kun toimintakeskuksissa tehtävästä alihankintatyöstä kehitysvammaiset tekijät eivät saamamme tiedon mukaan pääse millään tavalla osalliseksi.

Järjestämissuunnitelmassa ei ole esitetty täysin vakuuttavasti, mistä 700 000 €:n säästö koostuu ja mitä vaikutuksia työosuusrahan maksamatta jättäminen tuo muiden palvelujen mahdollisesti lisääntyvälle käytölle.

Järjestämissuunnitelman alussa todetaan onnistumisen painopisteinä mm. palvelujen olevan ihmistä varten sekä syrjäytymisen ehkäisemisen. Näiden toivoisimme näkyvän myös kehitysvammaisten työtoiminnan palvelujen kohdalla.

Edellä esitetyn perusteella Oulun seudun kehitysvammaisten tuki ry:n mielestä myös kehitysvammaisten toimintakeskuksissa tapahtuvasta työtoiminnasta maksettavaa työosuusrahaa ei saa poistaa.

2. Omaishoidon tuki

Järjestämissuunnitelmassa esitetään radikaaleja leikkauksia omaishoidontuen palkkioihin ja sijaishoitajien palkkioihin. Tavoitteena on päivittää omaishoidon tuen palkkiot siten, että palkkioluokkien määrä pidetään ennallaan ja palkkioluokkaa 2 ja 3 lasketaan 30 prosentilla. Tätä perustellaan sillä, että palkkioluokan 3. palkkio ylittää kansallisen vähimmäishoitopalkkion ja ettei Pohteen maksama palkkioluokka 2. ole lakisääteinen. Näillä toimenpiteillä esitetään päästävän Pohjois-Suomen yhteistyöalueen ja lakisääteisille tasoille. Tavoiteltava kustannushyöty olisi 1,2 milj.euroa. Esityksen mukaan palkkioluokka tulisi laskemaan 232 asiakkaalla.

Lisäksi esitetään sijaishoitajan palkkion laskemista omaishoidon vapaan järjestämisessä. Toimeksiantosopimuksella toimivien sijaishoitajien palkkioita ehdotetaan laskettavaksi 30 prosentilla vastaamaan Pohjois-Suomen yhteistyöalueen tasoa. Toimenpiteellä on -0,6 M€ kustannusvaikutus.

Esitetyt säästötoimenpiteet ovat epärealistisia. Toteutuessaan ne alentavat omaishoitajien jaksamista sekä vähentävät omaishoitajien ja sijaishoitajien saatavuutta. Tämä puolestaan lisää painetta muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttöön. Järjestämissuunnitelmassa ei ole esitetty sitä, millaisia kustannuksia omaishoidon tuen ja sijaishoitajien palkkioiden alentaminen aiheuttaa muiden palvelujen lisääntymiseen.

Pohjois-Suomen yhteistyöalueen vertailu ei ole relevantti, koska järjestämissuunnitelmassa ei ole esitetty, mitä muita sosiaali- ja terveysten palveluja omaishoitaja ja hoidettava saavat kotona asumisen tukemiseen. Jokainen omaishoitosopimus on yksilöllinen ja perustuu hoidettavan tarpeisiin ja hoitajan jaksamista tukeviin palveluihin. Omaishoidon kokonaisuutta tarkasteltaessa on huomioitava, että omaishoitajien palveluntarpeet ovat hyvin erilaisia riippuen omaishoitajan ja hoidettavan yksilöllisestä tilanteesta (Pohde, Tarkastuslautakunnan arviointimuistio 2025).

Nämä säästötoimenpiteinä tehtävät päivitykset eivät paranna omaishoidon tarkoitusta eli tue kotona asumista ja ennaltaehkäise asiakkaiden siirtymistä raskaimpiin palveluihin, joten päivityksiä ei tule tässä muodossa tehdä .